

ljejo v svobodno naravo, v gozd, na kak hribček itd. A južino si nesejo lahko v torbici se seboj, če ravno ni gostinskega *mta* v obližji. Vedno in vedno se govori in pisari zoper šo'o in njen slabi upliv na zdravje naše mladine, a vendar bi se dal ta upliv v mnogih slučajih preprečiti, da se otroci le doma pametno odrejajo.

Materam, ki se želijo o otroški izreji še posebno poučevati, naj bode priporočena knjiga — Fürst: das Kind und seine Pflege im gesunden und kranken Zustand, — Žal, da se naša slovenska književnost še ne more ponašati s takim delom. Kedaj se bode pak dobil vesten slovensk zdravnik, ki bi podelil slovenskim materam kaj sličnega? (Pride še.)

E v a.

1.

„Moj Bog! Te podlosti naj čitam,
Oh, kam privedel nas je čas?
Teptá lepota se, dobrota,
Resnici pljuje se v obraz!“

Ob pesmih teh ne toži, dragi,
Tako j jih deni rajši v kraj,
Ne toži, kakor Jeremija
Na razvalinah nekedarj.

Na svojih rajši razvalinah
Obupni dvigni glas tožbâ,
Na razvalinah toči sólze,
Prijatelj, svojega srca!

2.

„Pač dolgo, vigred cvetoča,
Pač dolgo letos te ni!
Kdaj rožic prineseš mi zopet,
Kdaj srečne uzrô te oči?“

„V tujini, prijatelj, žalujem,
Umril je zâte moj kras,
Kar videl si deklico lepo,
Oh, lepšo. — nego sem jaz.

Pogleda nje ogenj pekoči
Ogrel je tebi srce
Da rože so v njem pognale,
Oh, rože ljubezni sladké.

Kaj kličeš torej mene,
Ko ves goriš le za njo?
Zdaj lepšo gledaš vigred,
Zdaj lepše ti rože cveto.“

3.

Po vrtu se ž njo izprehajam,
Rokô ji polagam ob pas.
Pravljice o rajju, o sreči
Šepeče nje mili mi glas.

Bledé po gredicah cvetice,
Bledé, pa tako govore:
„In vedno smo mislile reve,
Najlepše na svetu smo me.

Ko prejšnje je čase prihajal,
Imel je oči le za nas;
Ne vidi nas danes, zamaknjen
Je čisto v dekleta obraz!“

Molčijo mej vejami ptice:
„Pomota je bila in laž,
Kar vedno smo mislile reve,
Da glas najslajši je naš.

Poslušal je pesmi le naše,
Ko prejšnji prihajal je čas,
A danes, pogledjte ga, mami
Nje govora sladki izraz!“

4.

„To deklico ljubiš, to dete,
Prijatelj, in biti češ naš?
Saj vemo, rad ziblješ otroke, —
Zabavo pač svojo imaš!“

Pa meni ne zdi se, da bil bi
Otročji nje lepi obraz,
Da bilo bi zibke ji treba, —
Le jaz sem še otrok, le jaz!

Ko sedem o mraku pod lipo
Dekletcu ves blažen ob stran,
Pozabim, kar zlega sem videl
In kar sem pretrpel čez dan.

Pozabim vso bedo, nadloge,
Ko mami nje glas mi uho,
Ko v bajne me sanje zaziblje
Nje sinje, opojno oko.

Kazimir pl. Radić.

Do skrajnosti.

Spisala Milka.

Trudila se je starka, zvesto upirala oslabele oči, da bi videla koliko je na uri. Toda njen vid ni dosegel številke na številnej plošči. Štiri in šestdeseto leto oslabele ga je tako, da danes pri vsej svetlobi le ni mogla razločiti koliko kaže ura. „Vsejedno ga zbudim svetlo je že“ poluglasno govori in stopi k postelji, kjer sladko spava njen ljubljeneec, njen dragec. „Peter, vstani, na delo! ter rahlo ga strese. „Zaspane, na delo!“ kliče mati sina. Ta pa pogleda mežikovo proti oknu ali je res že dan. Stegne se po postelji ter prime mater za roko in jo krepko stisne. Na pol ležé, na pol sedé jo gleda in

učeval je brata in pri tej priliki sva se videla in spoznala.

„Se li še spominjaš dragica“ segal jej je v besedo Edgar „kje sva se videla midva — prvič“ ...

„Ej, kaj bi se ne“!

„Jaz se spominjam kakor da bi se bilo godilo danes ... Z materjo si hodila roko v roci po drevoredu in sukala izpod velikega slamnika svoje oči na vse strani... Ko pa zi opazila mene, ki sem se skrivaj divil tvojej lepoti, povabila si svoj pogled in zarudela, jaz pa tudi“ ...

„Da, da Edgar! Kdo bi si bil takrat mislil da bom kedaj — tako-le — stiskala tvoj palec in se čutila pri tem tako srečno“.

„Nadaljuj, nadaljuj, ker te rad poslušam.

(Zvršetek pride.)

E v a.

5.

Bežiš po ulici kot srna,
Dekletce drago, pred menoj, —
Saj nisem lovec, srna divna,
Ne prožim loka za teboj.

Kako-li jaz bi nate sprožil,
Ko že izprožila si ti:
Zadèl je pogled tvoj me, draga,
Srce ni jadno krvavi.

6.

Na svetu nisi ti rojena,
Na svetu takih bitij ni!
Pobožno kot devico sveto
Te moje gledajo oči.

Kar sveto je in kar čarobno
Se videti le včasih sme,
Ogiblji se zato me, draga,
Če tudi poka mi srce.

Ko izpoznal bi, — Bog zabrani! —
Da taka si, kot druge so,
Ne vem, ne vem, kako bi draga,
Bilo z ljubeznijo mojô!

7.

Kako je to, kako je to,
Da bije mi srce tako,
Kar deklica si zala,
V spomin mi prstan dala?

Veš, kaj storim, veš, kaj storim,
Ker dala si nemir mi ž njim?
Zlatar mož umetniže,
Mi v kroglo ga preliže

Pa kaj mi hoče krogla ta?
Da v dno srca, da v dno srca
Jo pošlje puška moja,
Za veke ž njo pokoja!

8.

„Kedo ti je umrl, da hodiš
Oblečen črno, bledih lic:
Morda-li oče ali mati,
Bogata teta ali stric?“

A jaz kot grob molčim tajinsko,
Povedati ne morem nič...
Kako bi ne molčal tajinsko,
Jaz sam sem grob, srcé mrlič!

Kazimir pl. Radič

Oni dve.

Spisala Marija Ana.

Tak' je sladka, tak' je mila,
Kot bi rož'ce dihala.

Bila je res lepa Š-eva Dora! Oči so jej svetili liki dva živa oglja. Rožnati lici, črni lasje, rdeče ustnici, vitki stas. Vse je trepetalo, vsaka mišica bila je polna življenja, kretanje polno ognja. Bila pa je tudi ohola in lahko-mišljena do skrajnosti. Živela je tja v en dan brezskrbno, vedno pevajoča. Bila je bitje, katerega obzorje je tako majhno in ozko a ono je vendar srečno, življenja veselo. Veseli se krasne narave, lepega jutra, božjega solnea.

Ko je šla prvokrat na ples v beli obleki, bila je tako divna, da je vse šepetalo: Ah ta čarobna roža ta krasni majni cvet! Kaj pa še njen žoče prava dobričina! Mislil je, da je v nebesih in prisegel sam pri sebi, da mora biti vsaj baron, kdor jo dobi.

Njena starejša sestra Ana tiha in skromna bila je poleg nje skoraj neopažena. Pa kaj bi neki! Ona suha postava z glavo nekoliko upognjeno pod težo las. Ono blede lice brez življenja, ono nagubano, zamišljeno čelo da vedno nekaj snuje. In vendar bilo je nekaj očarljivega v onih sanjavih, globokih očeh. Zapazil pa ni nihče. Kdo bi se neki brigal za to senco, ko je svet tako poln svetlobe in gorkote....

* * *

Minulo je šest let. V tesnem stanovanji mej štirimi malimi otroci se sledovi nekdanje lepote kjer najdemo zopet Doro. — Iz oči zabliška še zdaj pa zdaj nekdanji ogenj; a s tem ognjem ne vžiga več src kakor pred leti. To je ogenj kesanja in spoznaja. Oh, koliko upov je splavalo po vodi, koliko prevar, koliko vpepeljenih gradov v tem času!

Nekdo mnogo, mnogo manj nego baron je prišel in zmagal. Uboga ovenela majnikova roža! —

sem v sredini trga, vsa pokrita od priletavše jate golobov, potomcev teh, kateri so, kakor pripoveduje legenda, v prvo prileteli v Benetke, spremljaje Dondolo, pokornika Kandije, in kot vestniki zmage prejeli blagoslov sv. Marka. Vrečico za vrečico sem razsipala drobnega graha, kupljenega pri trgovcu, in krotke tice so mi kljuvale iz rok, jemále iz usten, sedévaje mi na rame, na glavo, gluše me s trepetom svojih kril in nežnim goltanskim grlénjem. In iznova, nehoté se ogledavši, ugledala sem pred seboj zagorelega človeka in njega jasni, svetli pogled; lice njegovo je bilo resno, a oči so se smehljale, tudi jaz sem se jim nasmehnila, ogreta, razburjena od njih gledanja.

Ta večer sem slišala prvokrat serenado. Pod našim balkonom so se oglasili akordi gitare in zveneč glas je odpel prvo kitico; temu se je pridružil zbor — in melodija se je razlila po temni laguni tjá, kjer je v briljantovih iskrah igral mesec v višini, kjer je poslušal v svojem letu ostanovivši se oblak, segla v svoje srce, topéče se v silnem naválu sreče. Z razpuščenimi kitami, lahko ogrnivši nekako ruto okolo golih pleč, sem skočila na balkon, komaj slišavši tetino opazko, da to serenado daje gospodar gostilne imenitnim tujcem.

To ni bilo za imenitne tujce, — ta serenada, te besede: „O viens, viens avec moi et soie ma compagne chérie! . . .*)“ so bile záme — serenado je dajal on. On! Spoznala sem ga; stal je v strani in gledal name. Glej, zdaj je odgrnil temni plašč, v rokah ima gitaro in jaz slišim samo njegov glas, ki ponovlja: „O viens, viens avec moi et soie ma compagne chérie! . . .“

In jaz plakam od radosti, od godbe, od petja, čarnega morja, svetlega meseca, od njegovega glasú, od njegovih očij, katere vidim, čutim na sebi.

Teta se prikaže na balkonu, meče pevcem denar, zavrt v papir, in vede mene v sobo, prerokovaje prehlad in nahod.

Bili sva v Parizu in hodili po Luvrski galeriji, ogledovaje slike. Jaz strastno ljubim slike; kakor ljubim vse lepo; človeški genij mi govori v barvah, glasovih, z dletom in vzbuja v meni v odgovor duševno razburjenost, polno cvetja, petja in vonjave . . .

Kár zagledam njega; stal je ob koloni in gledal mene. Pokoré se, nehoté njegovemu pogledu, sem zao-stala za teto in šla v njegovo stran. Ko sem bila poleg njega, začujem jasno: „Ljubim te!“

V katerem jeziku so bile govorjene te besede, ti ne povem, ker pripoveduje zgodovino svoje prve ljubezni, nočem nikómur, nikoli imenovati njega; saj je tebi vse eno, da ti le odkrijem svojo notranjost in izpolnim svoj obét, pisati tebi iz vsakega kraja, kaj delam, kako živim.

„Ljubim te!“ Besede so povedala ustna, a svetle oči so je poslale v globino mojega srca; sprelétel me je mraz in neka čudna ból, zakrila sem oči, naslonila se na kolono. Ko sem se zavedla, je on že odhajal in samo iz daljave poslal svoj némi poklon, položil roko ne na srce, ne k ustnom, a k svojim čudnim očém.

*) O pojdi z mano in bodi mi draga tovarišica!

Drugi dan sva se odpeljali v Bruselj, v Draždane, in nazadnje, končavši svoje potovanje v tujini, v Berlin.

Bilo je kraj junija in v „Thiergartenu“ so naznačili prvi cvetlični korso.

Ko je najin kočijaž sè svojo številko na klobuku privozil v vrsto in se je naša najeta ekipaža vsa okrašena s cvetjem, jela počasi pomikati po glavnem drevo-redu, lotil se me je oni strah, katerega sem okusila na takozvanem prostem plesu, s pravimi kavalirji; tedaj sem mislila, kaj ée me nikdo, nikdo ne vzame plesat? Sedaj sem mislila, kaj ée ni nikdo, nikdo ne vrže šopka?

Ah! velikanski buket belih rož, obrobjen s potočnicami, pal mi je naravnost na kolena.

— Meni? — Toliko da nisem kriknila in dvignila sem razveseljeno lice.

Mimo mene se je peljaj voz, poln mladih moških, v opravi sinjih hirasírov in dragoncev, a mej njimi sem hipno uznala temne lasé in svetle modre oči, iznova gledajoče na mene, iznova me vabeče seboj.

Vselej, kadar je prišel voz mimo mene, so cvetice kakor dež padale v najno ekipažo.

Teta je milo namigávala in smehljáje se pokládala bukete na prednjem sedežu v simetričen red, a jaz, izbravši mali šopek rudečih klinčkov (nageljnov), vrgla sem jih njemu in videla, kako je je on, ulovivši je v zraku, pritisnil za trenotje k licu, zakriváje ž njimi ustna in oči.

Slede mu, videla sem, kakó je vzel svinčnik, napisal nekaj na list, katerega je iztrgal zapisni knjižici, uložil zviti papir v šopek vijolic in vrgel meni. Šopek je padel k meni z drugimi vred in mogla sem ga skriti.

Ko sem po noči bila sama, vzela sem s tresočima rokama, v tem ko me je preletávala vročina in mraz, listek in brala na njem: „Ljubim te!“ — Jaz tudi! Jaz tebe tudi! — šepetala sem nehoté in nevedé poljubovaje buket in skrivaje v njega, kakor on, usta in oči.
(Pride se).

E V A.

9.

Kot iskre silovite bliski

Uzigajo se vrh nebá,

Oblaki trgajo se črni,

Bobni, da zemlja trepeta.

To rušijo se gradi moji,

Po njih viharji plešejo,

In zid na zid bobneče pada,

Da iskre te se krešejo.

* * *

Gradove upov sem si zidal

V višavah jasnih mlad zidar, —

Pa vse, pa vse porušil žitja

Lokavega mi je vihar!

10.

Kot kip sedim na mladem grobu,
Obliva meseca me soj.
„Uzore, upe, dekle drago,
Oh, vse izgubil sem s teboj.

Lepo so rožice cvetele,
Kako duhtèl je vrtec moj!
A zdaj oko zaman jih išče,
Uvenile so vse s teboj.

Jemal otroka sem v naročje
In rad se šalil je z menoj, —
Čemerno, resno zdaj me gleda,
Preprostost mrtva je s teboj!

Kako bi bil brez tebe srečen,
Kako živim brez tebe naj? —
O pridi, smrt, poslanka sreče,
Okleni v svoj me naročaj!“

Potrj se dvignem s hladne ruše,
Nazaj omahne mi telo.
Sladak za sabo smeh začujem,
Približa dèkle se lepó

„Le beži, ženska zapeljiva,
Ni v prsih mojih več srca!
Jaz drugi dal srcé sem svoje
In njo zakriva grob le-ta!“

„V objemu čaka te le mojem
Ljubezen prejšnja, prejšnji čas,
Zakaj odganjaš me, nesrečnik,
Poslanka sreče — smrt sem jaz!“

Kazimir pl. Radič.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

Otrok naj se navadi že od mladih nog resnicoljubja. Najgrša otroška napaka je laž. Že star pregovor pravi: Mlad lažnik, dorasel tat. In res se ne razvije lažnik nikdar do pravega značaja. Postane k večjemu kak slaboten klečeplazec, če ne še kaj hujšega. Mati naj tedaj strogo pazi na to, da govorijo njeni otroci vedno resnico. Če je spoznala, da se ji je otrok zlagal, kar ni težavno, kajti otrok, ki še ni vajen lagati, zarudi, njegov pogled pa je negotov in nemiren — naj ga svari, naj mu pové, kako je to grdo, če otroci resnice ne govoré, in sramoval se bode. Če se pa taki slučaji večkrat ponavljajo, naj ga kaznuje z vso strogostjo, da se ta grda navada v njem ne vtrdi. — V malih otrocih se često dogaja, da začnejo pripovedovati kako izmišljotino prepričani so pa za trdno, da se je res tako godilo. To je izraz prebujene fantazije, ki jim slika vsakovrstne

podobe, a neizurjeni duh še ne ve razločiti istinitosti od domišljije. Takega otroka se sicer ne sme kaznovati, saj kazni ne zasluži, vendar treba biti opreznim. Mati naj mu mirno ugovarja, naj mu pokaže, da si je to vse le sam izmislil ter naj mu brani nadaljevanje takega pripovedovanja. Navadno se pa ljudje takemu otroku le smejejo, češ, kaj si vse izmislil: imajo ga še za posebno pametnega. A posledica tega? Iz nedolžno blebetajočega otroka vzraste neznošen širokumstnež. Iz tega uzroka naj mati tudi nikdar ne trpi, da otrok pretirava. Kar pové, naj pové točno, s kratko besedo, brez vseh ovinkov in brez povekšanja.

Najčesče se otroci zlažejo iz strahu, če so kaj napačnega storili, a se ne upajo priznati. Ta laž se da vsaj na jedno stran opravičiti. Vendar naj se nikar ne dopušča. Če mati sumi, da se ji je otrok zlagal, naj stvar temeljito preiskuje, da dožene resnico. Potem pa naj otroka kaznuje, če ne radi de'anja, ki je bilo morda samo ob sebi malenkostno, pa radi laži. Otrok ne sme misliti, da se more z lažjo odtégniti kazni, vedeti mora, da mu vsaka laž kazen poostruje.

Seveda je glavni pogoj, da govori tudi mati vedno in vselej resnico. Otroci lažnjive matere so vedno lažnjivi in kako bi moglo tudi drugače biti? Dostikrat sicer otroci kaj vprašujejo, česar jim ni moči povedati. Nikakor pa ne kaže v takem slučaju pomagati si z lažjo iz zadrege. Povej otroku rajši naravnost: „Tega ne razumeš, premal si še za to, ali to te nič ne briga, torej ne vprašuj“. Le lagati se nikar. Nekatera mati se pa otroku kar naravnost in brez potrebe otroku laže, samo da ga pomiri. Obeča mu n. pr. kaj lepega, če bode priden, ali če ostane doma, med tem ko ona odhaja. Ne prinese mu pa nič. Otrok si to zapomni, in vé, da se mu je mati lagala. Kolikokrat se tudi sliši, kako se matere z otrokom igrajo, rekoč: „Tam poglej, boš videl tiča“, ali kaj sličnega. A tam ni nič. Ko zbeگان otrok išče, kje bi kaj bilo, se smejejo njegovemu začudenju. Ne samo, da žali tako počenjanje otrokovo samozavest, navadi se tudi lagati.

Iz pravega resnicoljubja se izvaja samo ob sebi poštenje. Kar misliti si ne moremo človeka, ki bi bil v svojem govoru resničen, v dejanji pa bi ravnal nepošten. Otroku treba torej le vcepiti od malega pojma „moje“ in „tvoje“, nadaljna vzgoja bode lahka. Paziti na igrajoče se otroke, da drug drugemu česa ne vzamejo. A tudi tega mati naj nikdar ne dovoli, da bi kateri komu drugemu kaj podaril, kajti otroci tega ne storé iz namena, da bi drugemu kaj dali, marveč zato, ker so se igrače naveličali. Ko si je zopet poželé, bodo jo gotovo zopet terjali, ker še ne umejo, kaj se pravi darovati. Mati naj pa pazi, da otroci komu drugemu škode ne delajo. Če se igrajo z drugimi otroci, naj čuvajo njihove igrače. Če gredo kam na sprehod, naj mati nikdar ne trpi, da bi po tujih vrtovih ali po javnih nasadih cvetlice trgali, travo gazili ali drugače kaj poškodovali. Tudi zunaj, v logu ali na trati, naj ne trgajo po nepotrebem cvetic, da jih potem pomečejo v prah, da tam poginejo ter se posuše. To ni le potrata lepih božjih darov, to je tudi skrajno bresrečno in surovo, če prav se tiče le brezčutnih cvetic. Ako si